
Praca w życiu kobiet.

Dając dowody wierności lenniczej, sekretarki mają być lojalne, cenić sobie niematerialne korzyści, a także wspierać szefa emocjonalnie. Wizja potrzeb sekretarek - i kobiet pracujących w ogóle - zostawała ukształtowana przez takie właśnie oczekiwania.

Rosabeth Moss Kanter

Wydarzenia ostatnich lat i towarzyszące im przemiany na świecie pozwalają zaobserwować zmianę pozycji kobiet w większości społeczeństw. Kobiety stały się wykształcone, gotowe do podejmowania pracy i uczestniczenia w szeroko rozumianym życiu publicznym. Ich determinację najlepiej obrazuje fakt iż, przeważającą częścią społeczeństwa legitymującą się wykształceniem wyższym, stanowią właśnie kobiety. Optymistyczny kierunek zmian nie przyniósł jednak wymiernych rezultatów, co do aktywności zawodowej kobiet. Jak pokazują analizy badań rynku pracy kobiety zajmują najczęściej stanowiska gorzej płatne, często naznaczone niższym prestiżem społecznym. Nie jest to jednak tendencja jedynie polskiego rynku pracy. Ponad pół wieku uczestnictwa kobiet na rynku pracy w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo pozwala wnioskować, iż nawet takie kraje jak USA i kraje Europy zachodniej nie uporałyby się z takimi problemami jak dyskryminacja kobiet na rynku pracy. Rosnące kwalifikacje kobiet nie przekładają się wciąż na osiągnięty przez nie status społeczny. Nadal są mniej obecne na wyższych szczeblach sfery publicznej - gospodarki a także polityki. Powszechnie znany stał się fakt, że to właśnie kobiety zarabiają mniej od mężczyzn, zajmują najczęściej stanowiska podrzędne, a najistotniejszą determinantą ich pozycji społecznej jest pozycja męża.

W Polsce w roku 2005 żyło 19,7 mln kobiet. „W wieku przedprodukcyjnym było 3,89 mln z nich, a wieku poprodukcyjnym 3,95. Pozostałe 11,85 znajdowało się w wieku produkcyjnym, czyli 18-59, a większość z nich (7,95) było w wieku mobilnym, czyli 18-44. Liczba kobiet w wieku mobilnym jest ważnym wskaźnikiem sytuacji na rynku pracy, ponieważ jest to wiek największej aktywności zawodowej”.¹ Analizując powyższe dane nasuwa się wniosek, że 60,2% kobiet w Polsce będących

¹ Badanie Insohop, „Aktywność kobiet na rynku pracy Analiza danych zastanych czerwiec 2006”, s.6

w wieku produkcyjnych będzie również aktywnych zawodowo. Niestety taki stan rzeczy to na dzień dzisiejszy jedynie optymistyczna prognoza. Jak pokazują dane statystyczne rzeczywisty współczynnik aktywności zawodowej kobiet wynosi 48,1% i jest niższy od współczynnika aktywności zawodowej mężczyzn o 14,8%. Dlaczego tak jest? Istnieje szereg przyczyn takiego stanu rzeczy.

Jak wynika z raportu „W trosce o prace - Raport UNDP”, aktywność zawodowa kobiet w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jest niższa niż aktywność zawodowa mężczyzn (różnica wynosi obecnie 14-15 punktów procentowych).² Relacja pracujących kobiet w stosunku do mężczyzn charakteryzuje się względną stabilnością w czasie. Analiza raportu pozwala wnioskować że, kobiety częściej niż mężczyźni są zatrudnione w sektorze publicznym, co silnie jest skorelowane z postrzeganiem stanowisk budżetowych jako takich, które oferują stałość zatrudnienia. Kobiety również zdecydowanie częściej niż mężczyźni są bezrobotne z powodu zwolnienia z pracy. Na kształt tej tendencji ma niewątpliwie fakt zwolnień grupowych jakie towarzyszyły likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej. Przeprowadzone w raporcie szczegółowe analizy rynku pracy dostarczają również informacji na temat okresu pozostawania kobiet w rejestrach osób bezrobotnych, a także przyczyn z powodu których, kobiety mają trudności z ponownym wejściem na rynek pracy. Za jeden z najistotniejszych czynników różnicujących czas do uzyskania ponownego zatrudnienia, raport wskazuje wykształcenie bezrobotnych kobiet. Najdłużej jak wynika z raportu w rejestrach osób bezrobotnych pozostają kobiety w wykształceniu ogólnokształcącym i policealnym. W przypadku wykształcenia podstawowego i zasadniczego zawodowego ta tendencja odwraca się na niekorzyść mężczyzn zaś „w przypadku wykształcenia wyższego także kobiety bardziej są zagrożone bezrobociem, ale korzystna dla mężczyzn relacja nie jest znacząca, chyba że dotyczy to dłuższego okresu poszukiwania pracy, ponad 12 miesięcy”.³

Kolejnym istotnym czynnikiem różnicującym bezrobocie wśród kobiet i mężczyzn jest posiadany staż pracy. W obliczu wzrastającego bezrobocia na rynku pracy po roku 1989 szczególnie trudna stała się sytuacja osób bez stażu lub z małym stażem pracy tj. do trzech miesięcy. Jak wynika z analiz danych statystycznych wśród bezrobotnych kobiet częściej znajdują się te, które nie posiadają stażu pracy.

² W trosce o prace - Raport UNDP, s.171

³ W trosce o prace - Raport UNDP, s.174

Wśród tej grupy są kobiety w wieku od 35 do 55, które większość swego życia zawodowego spędziły na wychowywaniu dzieci. Również cechą znaną tej grupy jest brak wykształcenia, co jeszcze silniej ogranicza aktywność zawodową. Długotrwałe bezrobocie w konsekwencji doprowadza do trwałego wykluczenia z rynku pracy, a podejmowane ze strony państwa próby aktywizacji nie przynoszą wymiernych rezultatów.

Przeobrażenia systemowe jakim podlega Polska w ostatnich latach istotnie wpłynęły na kształt polskiego rynku pracy. Obserwowany dysonans między potencjałem kapitału ludzkiego, a podażą miejsc pracy doprowadził do powstania bezrobocia. Do okresu transformacji w gospodarce dominowały przede wszystkim duże firmy państwowe charakteryzujące się zatrudnieniem w pełnym wymiarze czasu pracy i rozwiniętym systemem zabezpieczeń społecznych. Od roku 1989 rola państwa zmalała za sprawą wprowadzonych licznych reform społeczno - gospodarczych. Wraz z pojawieniem się gospodarki wolnorynkowej coraz większego znaczenia nabierała rola sektora prywatnego, a zatrudnienie stało się bardziej zróżnicowane w związku z samozatrudnieniem. Tendencje te wpłynęły również na zatrudnienie kobiet, warunki pracy i zróżnicowanie wynagrodzeń ze względu na płeć. Nasilające się problemy będące następstwem bezrobocia w Polsce spowodowały, że przeciwdziałanie jego negatywnym skutkom stało się kluczowym priorytetem działań szeregu instytucji państwowych i pozarządowych.

Anna Ewa Wysokowicz – doradca zawodowy I stopnia

Bibliografia

Badanie tnsobop, *Aktywność kobiet na rynku pracy Analiza danych zastanych czerwiec 2006*

W trosce o prace- Raport UNDP

Rosabeth Moss Kanter, *Wiara w siebie*, Wydawnictwo MT Biznes, Warszawa 2006